

Suurten kaupunkiseutujen näkökulmia valtakunnallisen liikennejärjestelmä- suunnitelman laadintaan

- Helsingin seutu: osaston johtaja Sini Puntanen, HSL, sini.puntanen@hsl.fi, p. 040 501 3362
- Tampereen seutu: seutujohtaja Päivi Nurminen, Tampereen kaupunkiseutu, paivi.nurminen@tampereseutu.fi, p. 040 754 3692
- Turun seutu: maankäyttöjohtaja Jyrki Lappi, Turun kaupunki, jyrki.lappi@turku.fi, p. 040 6577412
- Oulun seutu: kehittämisspäällikkö Claes Krüger, Oulun kaupunki, claes.kruger@ouka.fi; p. 044 703 1247

Vaikuttavimmat toimet tehdään kaupunkiseuduilla

- 4 kaupunkiseutua kattaa lähes puolet maan väestöstä ja yli puolet BKT:sta, ja kaupunkiseuduilla asuvien osuus on kasvussa
  - Suuret kaupunkiseudut kattavat 46 % koko maan väestöstä ja 54 % BKT:sta. (Tilastokeskuksen seutukunnittain tarkasteltu)
  - Koko maassa väestön ja työikäisen väestön kasvu keskittyy kohti suuria kaupunkia.
- Valtaosa maan joukkoliikennematkoista tehdään suurilla kaupunkiseuduilla, ja suurin potentiaali joukkoliikennematkojen lisäämiselle on niin ikään suurilla kaupunkiseuduilla
  - 4 kaupunkiseudun joukkoliikenteessä tehtiin vuonna 2019 noin 474,2 miljoonaa nousua (PLL 2019)
- Päästötavoitteiden saavuttaminen edellyttää liikennejärjestelmältä systeemistä muutosta. Kaupunkiseuduilla tämä on mahdollista, mutta potentiaalia ei voida hyödyntää ilman valtion tukea ja kumppanuutta
  - 4 kaupunkiseudun alueelta alkoi 2016 yli 6,2 miljoonaa matkaa vuorokaudessa, joka on 44 % koko maan matkoista (HLT 2016)

Suurten kaupunkiseutujen pääviestejä 1/2

1. Kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta parannettava

- Kaupunkiseutujen **työssäkäyntialueita vahvistavien raideyhteyksien** (Suomi-rata, Päärata, Turun Tunnin juna) suunnittelua ja toteutusta kiirehdittävä lähi- ja kaukoliikenteen tarpeet yhteensovittaen. Valtion tulee kantaa päävastuu kansallisen rataverkon rahoituksesta.
- **Kansainvälistymistä ja vientiä** edistettävä kaikkia liikennemuotoja kehittämällä mm. meriväylien, satamien, ratojen ja lentoasemaverkon ylläpidolla.
- Liikenneverkon kehittämistoimenpiteet tulee tehdä **vaikuttavuuteen perustuen** (runkoverkkoasetus, liikenneverkon strateginen tilannekuva)

2. Kaupunkiseutujen sisäistä kestäväää liikennejärjestelmää ja yhdyskuntarakennetta tuettava

- **siirtymistä kestäviin kulkumuotoihin** painotettava keskeisenä ilmastotoimena kaupunkiseuduilla (raiteet, raitiotie, bussiliikenne, kävely, pyöräily ja matkaketjut)
- Seutujen elinvoima, kasvu, asuntotuotantotavoitteiden toteuttaminen sekä **maankäytön tiivistäminen joukkoliikennevyöhykkeille** mahdollistettava
- **Joukkoliikennettä kehitettävä monipuolisesti.** Joukkoliikenteen palvelutason vahvistaminen edellyttää mittavia panostuksia. **Valtion tuki joukkoliikenteeseen nostettava kulkumuodon kasvutavoitteita tukevaksi.** Koronapandemian aiheuttaman kuilun yli on päästävä ja kestävä liikumisen tulevaisuus varmistettava.

Suurten kaupunkiseutujen pääviestejä 2/2

3. Liikennejärjestelmän rahoituskumppanuutta on selkeytettävä rahoitusta on uudistettava

- Kaupunkiseutujen oman rahoituksen ja valtion **liikenne-rahoituksen suhdetta tarkasteltava**. Hyötyjä maksaa –tulkinta on vino, jos kaupunkiseutujen hyödyt huomioidaan laveasti, muttei samalla nähdä kaupunkiseutujen koko maalle tuottamia hyötyjä. Kaupungit huolehtivat liikenneinfran rakentamisesta moninkertaisesti valtion rahoitukseen nähden.
- Kuntien ja valtion kustannusjakoperiaatteet liikennehankkeiden rahoittamisessa on sovittava pitkäjänteisesti (esimerkiksi raiteet ja asemat). Osapuolen, jonka taseeseen investoinnit kirjataan, tulee olla päävastuussa investoinnista. **Valtion rataverkon hankkeisiin kaupunkiseuduilla valtion rahoituksen tulee olla vähintään 70 %**.
- **MAL-sopimusten ja VLJS:n suhde on selkeytettävä ja pitkäjänteisyyttä lisättävä**. Maankäytön kehittäminen nojaa strategiaan liikennejärjestelmäpäätöksiin eikä ilman pitkäjänteisyyttä voida suunnitella optimaalista maankäyttöä. Investointien rahoituksen lisäksi myös palvelutasosta esimerkiksi lähijunaliikenteessä on sovittava pitkäjänteisesti.
- Sekä pienet kustannustehokkaat infrahankkeet (KUHA), katuverkolla tehtävät hankkeet että perusväylänpito tarvitsevat lisärahoitusta.

Esimerkki Helsingin seudulta

Kunnat sitoutuvat MAL 2020-2031 -sopimuksessa noin 910 M€ hankkeisiin ja niihin liittyviin kustannuksiin (mm. raitioteiden varikot ja kalusto).

Valtio sitoutuu noin 590 M€ hankkeiden kustannuksiin.

Joukkoliikenteen ja henkilökuljetusten vuosittaisesta 822 M€ kokonaisuudesta (2018) kunnat ja HSL rahoittavat 441 M€, lipputulojen ollessa 370 M€ ja valtion osuuden vain alle prosentin luokkaa.

Liikenneinvestointien lisäksi kaupungeille tulee kasvun myötä mittavat investointitarpeet yhdyskuntatekniikkaan ja palvelurakenteeseen.

Seutukohtaiset viestit

Helsingin seutu

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Helsingin seudun MAL-sopimuksessa mainituista toimenpiteistä valtion selkeä osallistuminen ja panos jäi edelleen puuttumaan:
  - Lähijunavarikoiden toteutusrahoitus, valtion osallistuminen. Toimiva lähijunaliikenne on edellytys myös valtakunnallisen junaliikenteen kehittämiseksi.
  - Helsinki-Pasila –välin ratakapasiteetin lisääminen sekä MAL-sopimuksen sisältämät selvitykset ja investointitoimenpiteiden rahoitus Pisara+ -selvityksen mukaisesti.
  - Metron kapasiteetin nosto automaation avulla sekä investointi metron länsipään lisäkapasiteettiin. Valtion osallistuminen hankkeiden rahoitukseen 30 %:lla.
  - Helsingin seudun pikaraitioteiden verkoston toteuttaminen. Valtion toteutusrahoitus 30 % pikaraitiotiehankkeille: Vantaan ratikka, Viikin-Malmin pikaraitiotie.

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Pitkjänteiset suunnittelu- ja toteutushankkeet 12-vuotiseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan MAL 2019-suunnitelman mukaisesti. Liikenneverkkojen näkymä ja valtion rahoitus on edellytys kestäväälle maankäytön kehittämiselle.
  - Uudet verkostomaiset yhteydet kestävän kasvun mahdollistajina:
    - Kuninkaantammen eritasoliittymä ja Vt 3 Hämeenlinnanväylän kehittäminen, Malmin uuden maankäytön yhteydet ja Vt 4 Lahdenväylän parantaminen, Kehä I Maarinsolmu ja Hagalundin tunneli
    - Tuusulanväylän pikaraitiotie Käskynhaltijantielle, Pikaraitiotie Matinkylä-Suurpelto-Kera-Leppävaara Itämetron yleissuunnittelu
  - Tieliikenneverkkoa kehitetään tavara- ja joukkoliikenne edellä: Keski-Uudenmaan logistiikan poikittaisyhteydet (Järvenpää-kt45), Vt 4 lisäkaistat Kehä III-Kulomäentie, Kehä IV
  - Tehot irti rautatiejärjestelmästä: Digiradan toteutus, Kerava-Nikkilä rata henkilöliikenteelle
  - Varaudutaan valtakunnallisesti tärkeisiin ratayhteyksiin lähi- ja kaukoliikenne yhteensovittaen

Tampereen seutu

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Tampereen henkilöratapiha: Tampereen asemakeskuksen ja henkilöratapihan kokonaisuuden uudistaminen valmistellaan ja toteutetaan. Valtio osallistuu kustannuksiin VLJS:ssä sovittavien periaatteiden mukaisesti.
- Tampereen järjestelyratapiha: Valtio ja kunnat selvittävät järjestelyratapihan mahdollista siirtämistä ja vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja.
- Raitiotie: Tampereen raitiotie laajennetaan ja seuturaitiotien toteutus käynnistetään. Valtio osallistuu kustannuksiin VLJS:ssä sovittavien periaatteiden mukaisesti (30/70).
- Lähijunaliikenne vakiinnutetaan Tampereen kaupunkiseudulla. Valtio osallistuu asemainfran rakentamiseen VLJS:ssä sovittavien periaatteiden mukaisesti (50/50) sekä vastaa riittävästä raidekapasiteetista. Lisäksi mahdollistetaan lähijunaliikenteen hankintaoikeus seudulliselle joukkoliikenneviranomaiselle.

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Vaitinaron liittymä toteutetaan. Valtio osallistuu kustannuksiin VLJS:ssä sovittavien periaatteiden mukaisesti.
- Valtatieverkoston parannetaan (Vt9, Vt12, Vt3) vastaamaan asetusta pääväyläverkon palvelutasosta:
  - Vt 9 Tampere-Orivesi 140 milj.euroa, Vt 12 Tampere-Kangasala 85 milj.euroa, Vt 3 Tampere – Vaasa yhteysvälin kehittäminen: loput 1. korin hankkeet 64 milj.euroa , Tampereen läntinen kehätie 30 milj.euroa, Ylöjärvi-Hämeenkyrö –väli 114 milj.euroa
- Suomi-rata: Tampereen ja Helsingin välille suunnitellaan nopea ratayhteys ja sen toteutusvaihtoehdot hankeyhtiön toimesta.
- Päärata: Pääradalle toteutetaan kansallista kapasiteettia lisäävät ja Tampereen kaupunkisedun lähijunaliikennettä tukevat raideratkaisut.
- Tampere-Pirkkala lentokenttä: Tampere-Pirkkala monitoimijakentän toimintaedellytyksiä (puolustusvoimat, koulutus, matkustus, rahti, vientiteollisuus, Medi-Heli) vahvistetaan.

Turun seutu

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Turun seudun MAL-sopimuksessa mainituista toimenpiteistä valtion selkeää jatko-osallistuminen ja panos jäi edelleen puuttumaan:
- **Turun ja Helsingin välinen nopea ratayhteyden (Tunnin juna) toteuttamiseen** sitoutuminen suunnittelun jälkeen.
- **Turun raitiotien 1. vaiheen toteuttaminen** ja valtion osallistuminen kustannuksiin sovittujen periaatteiden mukaisesti (30/70).
- **E18 Turun kehätien kehittäminen:** Raision keskustan (172 M€) ja Naantali-Raisio –osuuden (158 M€) toteuttaminen v. 2030 mennessä osana Skandinavia-Välimeri TEN-T -ydinverkkokäytävän sovittua laatutasoa.
- **Mt 180 Saaristotien (Paraistenväylän) ja Mt 180/Mt 2200 Kaarinantien kehittäminen (150 M€):** Kirjalansalmen (60 M€) ja Hessundinsalmen siltojen (30 M€) korvausinvestoinnit, Kaarinan läntisen ohikulkutien toteuttaminen (60 M€) ja Kaarinantien parantaminen (sis. em. ohikulkutien kustannusarvioon).

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

- Turun seudun MAL-sopimuksessa mainituista toimenpiteistä valtion selkeää jatko-osallistuminen ja panos jäi edelleen puuttumaan:
- **Vt 9 (Turku-Tampere) kehittäminen:** Lieto-Aura leveäkaistatien 4-kaistaistuksen (n. 35 M€), Auran eritasoliittymän (34 M€) ja ohituskaistaparien toteuttaminen (31 M€).
- **Vt 8 (Turku-Pori) kehittäminen:** päivitetyn kehittämisselvityksen toimenpiteiden jatkaminen (Laitilan etl 35 M€).
- **Vt 10 (Turku-Hämeenlinna) kääntämisen vt:lle 9 (40 M€) suunnittelu** ja nykyisen vt 10 linjauksen parantaminen pienillä toimenpiteillä.
- **Turku - Toijala radan tasoristeysten poistot** (ml. Suomen vilkkain tasoristeys; Vanha Tampereentie)

5G

Oulun seutu

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

Pääradan kehittäminen

Ensimmäisenä vaiheena Liminka-Oulu kaksoisraide – koko Pohjois-Suomen tärkein väylähanke

- Pohjois-Suomen kannalta on tärkeää, että koko pääradan suunnittelu TEN-T-ydinverkon Helsinki-Oulu-Tornio-välillä ja Liminka-Oulu-kaksoisraiteen suunnittelut ja toteutus saadaan toteutukseen ja huomioidaan 12-vuotisessa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.
- Liminka-Oulu-kaksoisraiteen suunnittelun kustannus on arviolta 10 M€. Toteuttamisen kustannus on noin 150 miljoonaa euroa, joka tarkentuu suunnittelussa.

Itä- ja pääradan yhdistävä kolmioraide
Hanke helpottaa pitkien ja raskaiden pellettijunien logistiikkaa Oulun ratapihalla.

VLJS:ssä vahvistettavat ja MAL-sopimusta täydentävät liikennehankkeet

Tiehankeet

Poikkimaantien kehittäminen

Tiejärjestelyin mahdollistetaan logistiikan tehokkuus, alueen maankäytön kehittäminen, Stora Enson tuotantomuutoksen liikenteellisten vaikutusten hallinta ja yhteydet logistiikkakeskuksiin. Kustannusarvio 15,3 miljoonaa euroa.

Lentokentäntien (mt 815) kehittäminen

Lentokentäntie on Oulun lentoasemaan ja Hailuodon pääliikenneyhteys. Hanke parantaa Lentokentäntien liikenteen sujuvuutta, tasoliittymien toimivuutta sekä joukkoliikenteen edellytyksiä. Kustannusarvio 21 miljoonaa euroa.

Valtatie 4 Oulu- Kemi kehittäminen, lin ohitustie

Valtatie 4 on Pohjois-Suomen merkittävin liikenneyhteys ja osa kansainvälistä TEN-T -ydinverkkoa. Rakennetaan valtatie 4 uuteen paikkaa noin 17 km:n matkalla lin taajaman itäpuolella välille Ränänperä-Pohjois-lin suora, lin ohikulkutie. Kustannusarvio 110 miljoonaa euroa.

VT 20, Korvensuora-Kiiminki kehittämissuunnitelma

Valtatie 20 on Oulun tärkeimpiä pääteitä välittäen liikennettä Oulusta Kuusamon suuntaan. Tie parannetaan kokonaisuudessaan keskikaiteelliseksi 2+2 kaistaiseksi tieksi nykyiselle paikalleen. Kustannusarvio 55,5 miljoonaa euroa.

Dataverkot

Harvaanasuttujen alueiden valokuituverkon kehittämiseen lisärahoitusta. Valtion tulisi varata 50 miljoonaa euroa lisärahoitus dataverkkojen kehittämiseen.